SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 216. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, NOVEMBER 13, 1991. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 13-го ЛИСТОПАДА 1991 Ч. 216. РІК XCVIII.

Р. ҐЕЙТС ВИСТУПИТЬ НА БЕНКЕТІ В ЧЕСТЬ „УКРАЇНЦЯ РОКУ"

Ню Йорк. — Роберт М. Ґейтс, дотеперішній заступник директора Американської центральної розвідчої служби, кадидатуру якого на директора цієї установи затвердив Сенат 5-го листопада голосами 65 до 33, візьме участь у бенкеті в честь „Українця Року" в неділю, 17-го листопада в готелі Пляза в Ню Йорку і виголосить коротке привітальне слово.

Р. Ґейтс

Як відомо Українцем Року Рада Директорів Українського Інституту Америки обрала Романа Попадюка, заступника асистента президента Джорджа Буша.

Р. Ґейтс народився в стейті Кензас, там закінчив коледж в 1965 році, а рік пізніше отримав маґістерку з історії в Індіянському університеті. В 1974 р., написавши і оборонивши історичну працю про Росію, Совєтський Союз, отримав титул доктора в Джорджтавнському університеті.

В 1966 р. Р. Ґейтс почав працювати аналітиком в Центральній розвідчій службі і асистентом керівника департаменту стратеґічних студій. В 1974 р. його найменували членом керівництва Крайової ради безпеки, але після майже шістьох років на цій позиції Ґейтс повернувся до праці в Центральній розвідчій службі, працюючи на різних становищах, включно до заступника директора Сі-Ай-Ей. На цьому пості він фактично відповідав за усі важливі операції американської розвідки у світі, зокрема в Совєтському Союзі і Східній Европі.

Тепер, після потвердження його кандидатури в Сенаті, Р. Ґейтс замінить на пості директора Сі-Ай-Ей Вілліяма Вебстера, який зрезиґнував з цього посту минулого року.

З'ЯСОВУЮТЬ СПРАВУ ДОГОВОРУ

Київ (ПБ УНС, Раїса Руденко). — В середу, 6-го листопада, офіційна делеґація України на чолі з головою Державної Ради Леонідом Кравчуком вилетіла до Москви. До складу делеґації увійшов прем'єр-міністер України Вітольд Фокін, народні депутати і державні міністри.

У Катерининській залі Кремля, в присутності президента СССР Міхаїла Горбачова, Голови Верховної Ради України Леоніда Кравчука, голови Верховної Ради Росії Хазбулатова та інших державних діячів, В. Фокін підписав договір про вхід України до економічної співдружности. Після цього договір підписав також і представник Молдови Муравський.

Громадськість України дуже занепокоєна чим обернеться для України підписання цього договору, оскільки Л. Кравчук пояснює, що Україна лише парафувала (поставила ініціяли під нього) договір, тобто дала згоду на його підписання, а насправді Фокін його вже підписав, чим на думку деяких коментаторів, надав йому юридичної сили. Л. Кравчук твердить, що підписання договору набере юридичної сили лише тоді, коли його ратифікує Верховна Рада України.

Вячеслав Чорновіл 7-го листопада під час зустрічі з громадськістю Чернігова заявив, що „група239" ніби саморозпустилася, але 6-го листопада вона знову зробила спробу обдурити український народ, проголосувавши за підписання економічної угоди в союзі. Після цього делеґація України негайно вилетіла до Москви для підписання. Україна знову залізе у союзне ярмо, вважає Чорновіл. У випадку обрання його на посаду президента України, цю угоду він скасує, натомість підпише угоди з окремими республіками на вигідних для України умовах.

На думку члена Народної Ради Івана Зайця, Кабінет Міністрів України продемонстрував, що не уявляє себе без Союзу і не здатний взяти на себе відповідальність за долю республіки.

Після підписання договору про економічну співдружність відбулися переговори між делеґаціями України і Росії з метою з'ясування якими будуть відносини між Російською федерацією та Україною. В результаті прем'єр-міністер України В. Фокін і перший заступник голови Ради Міністрів Росії Лобов підписали угоду про принципи торговельно-економічної співпраці між Україною і Росією на 1992 рік. Л. Кравчук та Б. Єльцин підписали ком'юніке, у якому зобов'язуються виконувати взаємні достави дотримуватися всіх підписаних угод на взаємовигідних умовах.

Відразу після підписання відбулася пресова конференція Л. Кравчука і Б. Єльцина, на якій вони пояснили кореспондентам, що багаторічні зв'язки, створені на основі централізованої системи, не можуть бути зруйновані так швидко, бо це приведе до катастрофи.

Б. Єльцин сказав, що „зроблено крок до співпраці між Росією та Україною і укріплення оновленої частини Союзу". Він пояснив, що під час переговорів вони узгіднили свої становища і підписали протоколи уже по кожному пункті окремо. Водночас вирішили, що комісії, які працювали над проєктом угоди, тепер стануть постійними і здійснюватимуть контролю над виконанням цих угод.

З приводу армії та Національної Ґвардії України, Б. Єльцин після деякого вагання визнав, що Україна має право на її створення. Л. Кравчук пояснив, що у ком'юніке вони підтвердили спільне прагнення дотримуватися принципу колективної безпеки, але для цього кожна республіка створює свою армію і Національну Ґвардію, кількість якої буде визначена окремою угодою.

Кореспонденти пригадали, що договір між Україною і Росією уже підписаний минулого року, після того було підписано і ком'юніке, але, як виявилося, все те не виконується і обидві республіки опинилися в критичному стані, то де ж ґарантії, що буде виконуватися нинішня угода? Єльцин відповів, що тепер, він надіється, обидві сторони виконуватимуть свої взаємні достави та інші зобов'язання і шахтарі зможуть забути про недостачу лісу, інші — про недостачу нафти тощо.

Л. Кравчук додав, що всі на власному досвіді переконалися, як шкідливо не виконувати достав, бо це приведе до повного розвалу економіки. Україна на 80 відсотків забезпечується в Росії, тому „політика Укра-

(Закінчення на стор. 4)

Верховна Рада обговорює справи приватизації і профспілок

Київ (УНІАР). — Народні депутати України на засіданні сесії Верховної Ради України 31-го жовтня розглядали першорядну проблему — концепцію роздержавлення і приватизації підприємств, землі та житлового фонду.

З доповіддю у цьому питанні виступив державний міністер з питань гласности та підприємництва Лановий, який повідомив, що вдалося узгіднити підходи до проблем і подати на розгляд сесії єдину концепцію роздержавлення і приватизації. Йшлося про визнання темпів приватизації, її форм, форм оплати власности, оцінки вартости майна тощо. На підставі цієї єдиної концепції пропонується до 1-го грудня підготувати до обговорення пакет законів, спрямованих на здійснення приватизації. Береться до уваги такі законопроєкти: про роздержавлення і приватизацію підприємств, землі, житла, про роздержавлення власности радгоспів і колгоспів, про іноземні інвестиції.

Виступи народних депутатів з питання роздержавлення зводилися до того, що запропонована концепція не дає відповіді на багато запитань, містить суттєві протиріччя, вносилися пропозиції, які конкретизували окремі положення концепції.

На вечірньому засіданні сесії ВР України було прийнято концепцію роздержавлення і приватизації, висунуту Кабінетом Міністрів України та постійною комісією ВР з питань економічної реформи. Урядові спільно з комісією доручено на основі концепції розробити і до 1-го грудня подати на розгляд сесії пакет відповідних законодавчих актів.

Потім ВР приступила до розгляду законопроєктів про професійні спілки України. З доповіддю виступив член постійної комісії з питань соціяльної політики та праці Свідерський. Виступаючи в обговоренні, депутати підкреслювали, що законопроєкт спрямований на те, щоб зробити спілки справді незалежними, сильними, здатними гідно представляти і захищати інтереси робітників, їх соціяльні права і достатній життєвий рівень. Значній критиці було піддано цілий ряд статтей цього закону. В підсумку сесія схвалила законопроєкт про профспілки України у першому читанні, вилучивши з нього чотири статті. Законопроєкт буде дороблятися. Заслухавши потім доповідь міністра здоров'я України Спіженка ВР у першому читанні прийняла закон, який має поліпшити профілактику в Україні захворювання на СНІД.

Літак „Мрія" прибув до Нюарку

Нюарк, Н.Дж. — Як інформує щоденник „Стар-Леджер", сюди в суботу, 9-го листопада, прибув з України найбільший у світі транспортовий літак, Антон-225 „Мрія", щоб забрати ліки і медичне приладдя для шпиталів в Україні, в яких лікуюься діти-жертви катастрофи в Чорнобилі. Ліки придбав Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля.

Літак, який має відлетіти 26-го листопада, забере також 150 тонн ліків і приладдя, що його призбирала організація „Ситіґовп" для жертв катастрофи в Білорусії.

Як повідомляє Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля, літак „Мрію" можна буде оглянути кожного дня від 10-ої год. ранку до 4-ої по полудні. Вступ — 20 дол. від особи і 10 дол. для дітей 12 років і нижче.

Регабілітують ген. П. Григоренка

Київ (УНІАР). — Тут 1-го листопада у приміщенні Спілки Письменників України відбулася зустріч колишнього політв'язня совєтських концтаборів психіятра Семена Ґлузмана з українськими журнаістами. Зустріч організувала комісія Верховної Ради України для справ прав людини. У пресконференції брала участь старший науковий співробітник Інституту Психіятрії ім. Сербського і судовий психіятр Алла Коротенко, яка розповіла про працю комісії з регабілітації генерала Петра Григоренка.

Основною темою пресконференції стало висвітлення досі невідомих фактів зі справи ген. П. Григоренка, який на початку 60-их років був заарештований і визнаний психічно хворим. Після багатьох років проведених у психічних лікарнях, завдяки тиску західньої громадськости ген. П. Григоренкові дозволили виїхати до ЗСА, де він помер в 1987 році. С. Ґлузман на той час починаючий психіятр, зацікавився справою ген. П. Григоренка і, маючи відповідні документи, зробив незалежну психіятричну (заочну) експертизу. З результатами експертизи Ґлузман ознайомив Андрея Сахарова і поширив їх на Заході. Там було категорично визначено, що Григоренко цілком здоровий. За ці висновки С. Ґлузмана засудули на 7 років таборів і 3 роки заслання.

Тепер С. Ґлузман — член Незалежної Асоціяції Українських Психіятрів працює над проєктом закону про психіятрію, який буде подано на розгляд Верховної Ради України.

У Німеччині відбулась конференція на тему України

Зіґен, Німеччина (Й. Сірко). — Під такою назвою від 31-го жовтня до 2-го листопада ц.р. в німецькому містечку Вельберберг, біля Бонну, відбулася міжнародна наукова конференція п.н. „Україна: сучасність і минуле".

Організатором конференції були Робоче коло національних та реґіональних проблем в СССР, Східньосередній та Південній Европі з Німецьким товариством східньоевропейських питань та Німецькою ассоціяцією україністів. Науковим керівником конференції був проф. Кельнського університету А. Каппелер. В конференції взяли участь американські, канадські, німецькі та українські вчені.

Продовж трьох днів було зачитано понад 20 доповідей, які охопили різноманітну проблематику України в минулому й сучасному. Зі ЗСА прибув Джеймс Мейс з Канади взяли участь Богдан Боцюрків, Петро Потічний, Франк Сисин, Орест Субтельний; Україну представляли Я. Дашкевич, В. Євтух, М. Жулинський, Я. Ісаєвич, Є. Хмилевський; Німеччину заступали: Ф. Ґолчевський, Г.-Е Ґраматцький, А. Каппелер, П. Кірхнер, Е. Людеманн, Р. Марк, Б. Осадчук, Д. Ґаєр, Ґ. Брунер, А. де Вінценц, Ґ. Сімон, Р. Сольчаник, П. Злепко та низка слухачів.

Наукова конференція про Україну довела, що й серед наукових кіл Німеччини дуже зросло зацікавлення Україною, яке, як сказав проф. Кельнського університету Ґ. Сімон, прямує до незалежности, щоб зайняти належне місце серед народів Европи і світу.

ЧЕЧЕНО-ІНГУШЕТІЯ ХОЧЕ НЕЗАЛЕЖНОСТИ

Москва. — У понеділок, 11-го листопада, Верховна Рада РСФСР прийняла резолюцію, яка закликає відмовитися від вирішення силою проблеми Чечено-Інгушетії. На думку більшости депутатів, ця проблема повинна бути вреґульована дипломатичними засобами.

Насправді резолюцію можна розглядати, як відмову затвердити указ президента Боріса Єльцина про запровадження у Чечено-Інгушетії надзвичайного стану. Сам Б. Єльцин не був присутній при голосуванні, однак за прийняття резолюції висловилися його найближчі дорадники віцепрезидент Алєксандер Руцкой і голова Верховної Ради Руслан Хазбулатов.

Текст резолюції, прийнятої 177 голосами проти 4, досить розпливчастий. У ньому згадується необхідність збереження територіяльної цілісности Росії і говориться, що, оголошуючи про запровадження надзвичайного стану, Єльцин не порушив букви закону.

Депутати, однак, постановили створити делеґацію і доручили їй вести переговори про нормалізацію становища у Чечено-Інгушетії, використовуючи при цьому політичні, а не „надзвичайні" методи.

Голова Ради національностей Рамазан Абдулатіпов висловився за припинення дії указу Єльцина і запропонував йому зустрітися з президентом Чечено-Інгушетії Джохаром Дудаєвим для вреґулювання ситуації.

Перед початком голосування у Верховній Раді Росії Дудаєв заявив, що якщо Єльцин не уступить, він дасть наказ про напад на атомні електростанції у Підмосков'ї і на московську підземку.

„Навколо Москви багато атомних електростанцій, — сказав Дудаєв у розмові з західніми журналістами. — Я не розумію, чому ми не маємо права відповісти Москві, з якої походить зло і насилля... Чому повинні плакати наші матері і наші батьки? Чому наші діти повинні жити в страху?"

Дунаєв не сказав, як саме він має намір підривати атомні електростанції, але нагадав, що командував з'єднанням стратеґічних бомбардувальників з атомними бомбами на покладі.

Результати голосування у Верховній Раді Росії чеченці зустріли з захопленням. Помічник Дунаєва Дауд Ахмадов сказав кореспондентові ТАСС, що таке рішення говорить про вирозуміння багатьох членів Верховної Ради РСФСР. Д. Ахмадов підтвердив становище свого президента: переговори можуть початися при таких попередніх умовах: погоджений з Дж. Дудаєвим склад російської делеґації, коло заплянованих до обговорення питань і підтвердження повноважень делеґації. Після цього, сказав він, можна буде говорити про час і місце зустрічі.

Є. Ліґачов прибув до Ню Йорку

Ню Йорк. — У четвер, 7-го листопада, в Колюмбійському університеті виступив колишній член Політбюра ЦК КПСС Єґор Ліґачов, який прибув до З'єднаних Стейтів на запрошення п'ятьох провідних американських вищих навчальних закладів.

„Нинішній день для мене особливий. Сьогодні 74-та річниця Великої жовтневої соціялістичної революції, — почав Є. Ліґачов свій півторагодинний виступ. — Це наше всенародне державне свято".

Оратор визнав, що „можна по-різному оцінювати жовтневу революцію", але зауважив, що не можна заперечувати її всесвітньо-історичної ролі. Ліґачов заявив, що твердження про те, ніби він — „сталініст, який перешкоджав вести перебудову", „не має нічого спільного з дійсністю", і що він пропонував проводити реформи більш „поступово". Він повідомив, що бере участь тепер у створенні нової партії „соціялістичної орієнтації", але відмовився повідомити якісь подробиці, мовляв, це — „партійна таємниця".

Відповідаючи на запитання кореспондентів, колишній член Політбюра заявив, що не мав ніякого відношення до серпневого путчу і категорично заперечив „такого роду методи", бо країну не можна вивести з нинішньої кризи „антиконституційними, антидемократичними методами". Однак „я ніколи не скажу, що це зрадники батьківщини", підкреслив Ліґачов, додавши, що путчисти „шукали шлях, щоб полегшити страждання народу".

Ліґачов сказав, що має намір знову відвідати Америку в наступному році у зв'язку з виходом його книжки.

ВШАНУВАННЯ ПОЕТА

Парма, Огайо. (С.В.). — Старанням Софії Мельник-Бурої зорганізувався у Пармі, Огайо, Громадський Комітет для відзначення столітнього ювілею з дня народження визначного поета — письменника Миколи Матвієва-Мельника. У неділю, 17-го листопада, відбудеться літературний вечір в залі церкви св. Покрови в Пармі. Початок о год. 5-тій по полудні. Вступ 10 дол. від особи. Для студентів вступ вільний. Прибуток з цього вечора призначений на розбудову Наукового Товариства ім. Тараса Шевченка у Львові.

ЗАХІДНЯ ПРЕСА ПИШЕ ПРО МОЖЛИВІСТЬ СТВОРЕННЯ АРМІЇ В УКРАЇНІ

Ню Йорк. — Френсис Клайнс, кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" написав у числі з 12-го листопада довшу інформаційну статтю на тему можливости створення української армії на підставі закону прийнятого Верховною Радою України в половині жовтня цього року.

До цієї теми займали вже становище майже всі більші західні видання, не тільки американські, але також західньоевропейські зокрема німецькі, французькі, британські та інші, рахуючись з можливістю створення окремих армійських частин в Україні в числі 450,000 вояків, відділів національної ґвардії, частин прикордонних військ, військ окремого призначення тощо.

Кореспондент Клайнс, покликаючись на слова професійного совєтського старшини Геннадія Зайцева пише, а радше цитує слова все ще льояльного московському „центрові" майора, який каже, що створення української окремої армії треба вважати покищо ілюзією, не зважаючи на постанову Верховної Ради України і покликання до життя групи старшин, які займаються формуванням генерального штабу і міністерства оборони. На його думку поки кремлівські керівники не погодяться на повну незалежність України, виглядів на створення такої, меншої чи більшої армії, немає. Крім того сама Україна не має достатньо грошей для втримання і випосаження навіть 450-тисячної армії і переббрання контролі над 1,5 міл. вояків, які тепер виконують накази міністерства оброни СССР, але перебувають на території України. „Навіть, якщо в Україні відбуватиметься спроба творення окремих армійських частин, я все одно послушно виконуватиму накази Москви, бо ми формально належимо до всесоюзних частин совєтської армії", — заявив інший старшина полк. Валерій Плащевой.

Він, як також багато інших старшин, підстаршин і вояків признається, що серед вояцтва панує атмосфера збентежження, поділ симпатій і що в майбутньому Москва вже не зможе контролювати великої армії для оборони імперії, бо вона, армія, поділиться на стільки частин, скільки є тепер „сепарастичних республік" в Совєтському Союзі, заявив полк. В. Плащевой.

Велика числом совєтська армія, яка до певної міри, зруйнувала, а ще краще підірвала основи економіки, бо майже половина державного бюджету йшла на втримання армії і розбудову воєнної індустрії та модернізацію пов'язаної з армією технології, є тепер предметом студій багатьох місцевих державних комісій та аналіз спеціялістів на Заході, які від якогось часу почали цікавитись совєтськими збройними силами. Зменшення числа цієї армії, збільшує безробіття і створює нову мешканеву проблему. Стоїть питання: де примістити звільнених вояків і їхні родини? Вже тепер понад 30,000 вояків і старшин в Російській федерації шукають житла і праці.

Головне командування совєтської армії погоджується на більшу участь республік в міністерстві оборони, головно від часу спроби перевороту і участи у перевороті маршала Дімітрія Язова, але вони все ще виконують накази нового міністра оборони Євгенія І. Шапошнікова, який є проти творення республіканських військових з'єднань, але він є також проти збільшення міжреспубліканських конфліктів з цього приводу.

Новий міністер оборони України ген. полк. Константин Морозов вірить у „цивілізований розвід" України з Москвою. Він вірить, що створення української армії стане незабаром дійсністю і Україна перебере також контролю над деякими частинами теперішньої совєтської армії і фльоти, тим більше, що велика частина вояків і старшин хоче служити Україні.

ДОПОВІДЬ Д-РА Ю. РИБАКА

Філядельфія. — Заходом Товариства Українських Сеньйорів у Філядельфії у середу, 20-го листопада, о год. 11-ій перед полуднем у приміщенні Українського Освітньо-Культурного Центру д-р Юрій Р. Рибак матиме доповідь п.н. „Фінансовий аспект пенсійного життя".

У СВІТІ

В ІНТЕРВ'Ю ШВЕДСЬКІЙ газеті „Даґенс Нюхетер" Казімера Прунскієне, яка очолювала уряд Литви до січня ц.р., заявила, що в литовському суспільстві почався розкол„ котрий загрожує молодій демократії. Прунскієне звинуватила литовське керівництво у правому радикалізмі і націоналістичному популізмі. На її думку, у Литві створюються структури єдиновладдя, а політичних опонентів називається зрадниками.

ПРЕЗИДЕНТ РОСІЇ Боріс Єльцин підписав указ „Про реорганізацію уряду РСФСР", згідно з яким на час економічної реформи уряд буде очолювати президент. До трьох днів віцепрезидент і державний секретар РСФСР повинні подати свої пропозиції щодо реорганізації Ради міністрів республіки.

В НЕДІЛЮ, 3-ГО ЛИСТОПАДА, в кавказькому селі Лихна підписано договір про утворення Конфедерації гірських народів Кавказу. У конференції взяли участь представники 12 народів: абхазці, абазини, адиги, аварці, кабардинці, лаки, черкеси, чеченці, чеченці-ауховці, шапсуги і осетини з Південної і Північної Осетій.

В ЧЕТВЕР, 7-ГО ЛИСТОПАДА, в Москві на Луб'янській площі біля Соловецького каменю під лозунгом „Прості, распятая Россія!" відбувся мітинґ демократичних сил. Присутні вшанували пам'ять усіх жертв кривавого комуністичного режиму.

В АМЕРИЦІ

ДЖОРДЖ БУШ ЗАПРОПОНУВАВ виборцям Луїзіяни голосувати за демократа. „Якщо б я голосував там, то зробив би те саме, що зробить губернатор Бадді Ремер", сказав президент Буш, відповідаючи на запитання, кому б він віддав перевагу 16-го листопада у виборах губернатора Луїзіяни — демократові Едвинові Едвардсові чи республіканцеві Дейвидові Дюкові. Минулого тижня нинішній губернатор-республіканець Ремер заявив, що буде голосувати за Едвардса. Підтримавши Ремера, президент Буш підтримав тим самим кандидата демократів і порадив республіканцям Луїзіяни зробити те ж саме в день виборів. „Він не повинен займатися політикою нашого стейту", — сказав Дюк про Буша під час телевізійних дебатів з Едвардсом.

РЕСПУБЛІКАНЦІ У Конґресі не приховують наміру бльокувати резолюцію про допомогу Совєтському Союзові на 1 більйон долярів. Ці гроші включені в 391-більйонний бюджет департаменту оборони на 1992 фінансовий рік. Це зроблено на пропозицію голів комітетів у справах збройних сил — демократа Леса Аспіна у Палаті Репрезентантів і демократа Сема Нанна у Сенаті. Їх пропозицію підтримав президент Джордж Буш і секретар департаменту оборони Ричард Чейні. Мотивуючи своє рішення, Аспін і Нанн твердять, що підтримують стабілізацію внутрішнього становища в СССР, яке відповідає інтересам крайової безпеки ЗСА. Справа про допомогу Совєтському Союзові з бюджету Пентаґону в найближчі дні виноситься на обговорення Конґресу, але республіканці в обох палатах не приховують, що виступають проти.

СТАЛИ ВІДОМИМИ ПІДСУМКИ виборів до Міської ради Ню Йорку. Республіканські кандидати до ради дістали п'ять місць — на чотири більше, ніж у минулому складі, — що дає найбільшу, починаючи від 1983 року, кількість республіканців у міському керівництві. Причиною того, що представництво демократів у раді дещо зменшилося, коментатори називають реакцією середніх верств населення міста на недавню пропозицію посадника Дейвида Дінкінса будувати нові будинки для бездомних головним чином у тих районах, де проживає середня кляса. Крім нових республіканців, Міська рада тепер включає також двох перших „відкритих" гомосексуалістів. Вперше її членами стали також американець домініканського походження і еспаномовна жінка. В загальному кількість негрів та еспаномовних представників у складі Міської ради Ню Йорку більш ніж подвоїлася.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Економічний договір

Коли у минулому тижні поширилася вістка, що прем'єр України Вітольд Фокін заявив у Москві готовість України підписати так званий Економічний договір, настало в широких колах суспільства в Україні і на поселеннях збентеження і схвилювання. Дехто готов був зразу таки вбачати у тому акті Фокіна діяння на власну руку чи навіть зраду самостійницького становища України. Ми тут дотепер не знаємо всіх подробиць, але, те, що передано до Редакції ,,Свобода" ,,факсом" із Києва, кидає трохи інше світло на цілу цю історію.

Відбулося у Києві бурхливе засідання Верховної Ради України, на якому розглядали не тільки політичний аспект проблеми, але головно — економічний. Відомо, що первісний текст економічного договору був рішуче несприйнятливий, бо передбачав такі методи переходу з контрольованої сестеми економіки на вільний ринок — як один центральний банк у Москві, спільна валюта, спільна політика закордонної торгівлі, спільна митна сторожа. Становище Верховної Ради до того проєкту було зразу неґативне. Відповідальні члени Верховної Ради признавали, що існує конечність співпраці України з іншими членами колишнього СССР у ділянці економіки, але тільки на базі двосторонніх договорів. Чуємо тепер, що те становище звучить гарно у теорії, але не розв'язує проблеми економіки у практиці.

Україна багата на землю, на славетний український чорнозем, самовистачальна електричною енерґією, бо має Дніпрові пороги Дніпрельстан, але не має потрібних промислових металів, не має вовни й бавовни, не має нафти — сирої ропи й газоліни, не має газу і багато інших сирівців, без яких не може діяти промисел. Мовляв, хід політичних подій заскочив український політичний провід та економістів. Концепція двосторонніх економічних договорів виринула разом із історичним рішенням Верховної Ради про самостійність України. Принципу самостійности ніхто не порушує, політична ситуація має з'ясуватися у референдумі та у виборі президента України 1-го грудня ц.р. Але фабрики і майстерні, ввесь промисел України не може наставлятися на календарні дати і ,,терпеливість". Таким арґументом виправдують підпис на цьому економічному договорі.

Скрутну ситуацію промислу України використовує Міхаїл Ґорбачов для своєрідного шантажу. У своїй промові на згаданій Державній Раді, яка постала після провалу ,,путчу" сталіністів і складається з президентів чи уповноважених репрезентантів усіх складових республік, — Ґорбачов вказував на необхідність ,,співдії" членських республік та на конечність допомоги з закордону, якої не буде, якщо не буде єдности в ділянці економіки. Верховна Рада України рішила ,,тимчасово" підписати економічний договір і з застереженнями. Застережено що той підпис мусить дістати ратифікацію після 1-го грудня. Чуємо, що зголошено застереження щодо кількох несприйнятливих точок договору.

Можливо, що сказане вгорі у дечому неточне, але, як згадано, всі подробиці нам тут в Америці покищо невідомі. Немає ніякого сумніву, що насправді ідеться не так про економіку, як збереження ,,єдности" імперії. Для Ґорбачова це питання особистого бути чи не бути. Він не має території, невідомо, кого він репрезентує і він мусить боротися за своє крісло.

На превеликий жаль — підтримує його в цьому европейський Захід і Америка, які вже не виключають можливости розпаду імперії на національні республіки, але ,,воліють статус кво". На цьому місці була вже мова про те, що події на Сході Европи розвиваються без уваги на становище закордону, зокрема президента Буша чи державного секретаря Бейкера. Ґорбачов намагається зупинити процес розвалу імперії — економічні труднощі в Україні, Грузії, Білорусії чи Молдові — це для нього добрі нагоди для шантажування ,,бунтарських" країн. Боротьба за самостійність переживає різні етапи. Досвід всесвітньої історії, відколи вона існує, стверджує, що вказівки на історичному годиннику не можна пересувати назад. Можна її на якийсь час зупинити, але це теж тимчасово. Віримо у чесність і політичну мудрість та тактичну зручність сучасного проводу України.

Едвард Жарський

КОНЦЕПЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Недаром місто Львів називають ,,ляболаторією перебудови".

Ще на довго перед проголошенням незалежности — Львівська Обласна Рада з питань освіти, науки і культури, під орудою вчорашнього в'язня большевицьких тюрем, а тепер депутата Верховної Ради і начальника Управління Народної Освіти Львівського обласного виконавчого комітету — Ірини Калинець, почала підготовляти ґрунт під перебудову найважнішого сеґменту державного життя — під перебудову школи. І. Калинець згуртувала кращі педагогічні сили области й вони виготовили історичної ваги документ — ,,Концепція української національної школи, Вихідні положення", яку за — повідомленням ,,За вільну Україну" (28-го серпня ц.р.) — схвалило Міністерство Народної Освіти України.

Цим документом українські педагоги підсилили стремління українського народу до волі. На вступі — розділ І. ,,Стан і проблеми сучасної школи в Україні" стверджується, що дотеперішня школа аж ніяк не сповняла своєї головної функції — служіння своєму народові у його змаганнях до свободи. Перепоєна партійними догматизмом звела школу до політичного знаряддя партії. Цілим своїм існуванням, своїм змістом, формою вона ставила собі ціллю виховати яничарів, безбатченків, ворогів свого власного народу; до рідної української мови ставилася зневажливо, вчила вважати її другорядною, непотрібною, а зате вивищала російську, вчила дітей вважати її рідною, мовою ,,старшого брата". Така школа не могла дати дітворі України жодних підстав до самопошани і усвідомлення свого національного ,,я", своєї національної ідентичности.

,,Сучасні соціяльно-політичні умови" — говориться в другому розділі Концепції — ,,визначають величезне дійове завдання нашого народу — відродити себе як єдиний культурний організм, здатний до соціяльного та політичного саморозвитку, який був би відпорний будь-якій асиміляторській діяльності імперських структур".

,,Національна українська школа є системою навчально-виховних закладів, напрямів у педагогічній науці, які відтворюють, передають від покоління до покоління свідомість історичної спільности, мову, традиції, відтворюють психолого-фізіологічні особливості українського народу, створює основу суспільно-політичних відносин".

,,Українська школа — це динамічна сукупність цільових та організаційних принципів, підпорядкованих меті відродження українського народу та його державності" — підкреслюється у другому розділі Концепції (,,Основні принципи та завдання..."). Школа є обов'язкова, доступна всім громадянам України; вона має забезпечити молодь основами національної та світової культури, має підготувати до участі в управлінні суверенною державою, до відповідальности за справи суспільства, вона є місцем життя дітей і молоді, а не тільки місцем їх підготови до життя, має створити умови поступаючої зміни державно-громадського характеру на громадсько-державний.

,,Концепція..." заслуговує на те, щоб подати її в цілості; як офіційний документ вона уточнює багато правових і формальних справ і доручає розробити й уточнити дидактично-виховні, адміністративні, видавничі, технічні й т.п. проблеми, що займає багато місця; тому обмежуємося до загальної і характеристики.

Бог — Україна — народ — сім'я

Мотто оце — це ці основні наріжні стовпи, що їх поставлено у фундаменти національної школи, при чому одним з основних завдань є ,,відродження сім'ї як основи українського народу, сприяння оволодінню основами сімейного життя". І нам, у діяспорі, також присвячено увагу, бо доручає розроблення відповідних зв'язків з українцями поза межами України. Національним меншинам залишається повну свободу в організуванні своїх власних національних шкіл.

Відповідно до своїх психо-фізіологічних вікових періодів розвитку школа є триступневою: початкова школа — (з тривалістю навчання 3 — 4 роки), — основна школа (тривалість навчання 5 літ) і середня школа (гімназія, ліцей, каледж, тощо, тривалість навчання два до трьох літ). Школа має три рівні організації змісту освіти: базовий, вибірково-конструктивний і професійно-творчий.

Організаційні основи школи спираються на принципах самоврядування, на власному статуті, а її ефективне функціонування базується на принципі громадсько-державного характеру освіти на децентралізації системи управління. Шкіль-

(Закінчення на стор. 3)

Андрій Воробець

Куток братської діяльности

Вже почалася осіння пора і я хотів би пригадати кожному членові та Управам відділів, щоб знов взялися до братської праці. Пропоную, щоб праця цієї осені була присвячена допомозі Україні. Важливо, щоб наша допомога, була многогранна і щоб включала інформацію та діловитість. Під поняттям ,,інформація" маємо на увазі — бути інформованим про найновіші події в Україні. Найкращим джерелом такої інформації є ,,Свобода" та ,,Український Тижневик". Якщо ви ще не є передплатником цих газет, тепер є нагода ним стати.

Якщоб ви бажали, щоб ваші найближчі в Україні отримували одну або другу із цих газет, або обидві, як також дитячий журнал ,,Веселку", то слід сконтактуватися з адміністрацією ,,Свободи": ,,Svoboda", 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07302, тел. (201) 434-0237. Адміністрація ,,Свободи" з приємністю полагодить вам цю справу.

Корисним є також втримування постійного зв'язку з людьми в Україні, чи то з вашими друзями, чи родиною дорогою листування. Якщо ви працюєте в українській школі, або в українській молодечій організації, то заохочуйте молодих писати до їхніх ровесників в Україні. Коли вам потрібно адреси до листування, то ми вам їх негайно перешлемо. Під діловитістю маємо на увазі спосіб особисто причинитися до допомоги Україні. Можна допомагати комусь безпосередньо, або через організації, як наприклад, Фонд Відродження України, — УНС та інші фонди.

Якщо ви вже є активним членом одної з таких організацій, або складаєте пожертви для них, то ви вже допомагаєте Україні.

Під діловістю також маємо на увазі контактування державних представників у вашій околиці, щоб вони із своєї сторони урґували американський або канадський уряди дати підтримку Україні у її стремліннях до свободи і незалежности.

* * *

Пригадуємо, що ,,Куток братської діяльности" приймає інформації про братську діяльність кожного відділу УНС. Просимо слати їх на руки координатора братської діяльности.

Олександер Серафин

ЕКОНОМІЧНА ПЕРЕБУДОВА СХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ

(Враження з подорожі)

З початком жовтня 1991 року Німеччина відзначала першу річницю злуки обох частин — Східньої і Західньої. За словами Гельмута Коля: ,,Сьогодні Німеччина знаходиться перед великим завданням: пов'язати дві частини батьківщини економічного, соціяльно, психологічно і культурно після 45 років відокремлення. Перехід до демократії і соціяльної ринкової системи вимагає мужности і терпеливости".

Для громадян Східньої Німеччини, яким залишив комуністичний уряд економічні і соціяльні проблеми, злука принесла в короткому часі демократію і добробут. 45 років совєтської окупації залишили спустошення не тільки у Східній Німеччині, але і в усій Східній Европі.

Коли в Західній Німеччині існує майже повне затруднення, безробіття на сході країни становить понад 25 відсотків. Ця цифра також зараховує тимчасових працівників і виключає тих, що перенеслися на захід після листопада 1989 року. Протягом 1990 року і до половини 1991 року майже три мільйони працівників втратило працю.

Заробітки у Східній Німеччині приблизно на половину менші ніж у Західній Німеччині. Особисте майно громадян Східньої Німеччини не має мавіть 20 відсотків того, що має мешканець Західньої Німеччини. Беручи ці відносини під увагу і це, що деякі товари і мешкання є дешеві у східній частині країни, взагалі між сходом і заходом існує велика різниця в добробуті. Це причиняється до гордости мешканців Західньої Німеччини, і на думку громадян Східньої Німеччини, — вони готові поставити нову берлінську стіну. Економічна злука приймається з більшими труднощами ніж було передбачено. Не помагає також зарядження, яке дозволяє колишнім власникам Східньої Німеччини відбирати доми теперішнім мешканцям.

Коли публічні дороги, залізнична мережа, летовища, житлові будинки і т. п. були побудовані чи відновлені на Заході, на Сході вони не осягнули порівняльного рівня — залишилися відсталими набагато від Заходу. Переходячи Потсдамом нагадалися мені львівські дороги, будинки й інші картини сталінсько-комуністичної господарки. Будова готелів входить також під цю саму групу.

Аналіза східньо-німецької економії після розвалу Східньої Німеччини виявила перший раз, якими неуспішними були східньо-німецькі фірми. Вже в самих початках конкуренції виявилася слабкість східньо-німецької промисловости. Загальна індустріяльна продукція у Східній Німеччині за перший рік від монетарної злуки впала на 43 відсотки. Статистика за останні місяці показує, що занепад майже затримав свій рівень — в липні так, як було в червні 1991 року. З припущення, що може залишитися лише четвертина праць, що існували перед листопадом 1989 року, що вимагатиме створення нових варстатів праці.

Промисловість Західньої Німеччини стоїть на такому високому конкуренційному рівні, що вона може задовільнити запотребування мешканців східньої частини країни, продовживши робочий тиждень лише на кілька годин. Німецький досвід досягнутий сполукою може служити прикладом в інтеґрації цілої Европи.

Перепитування літом 1991 року 521осіб Східньої і 988 осіб Західньої Німеччини вказує, між іншим, наступне:

* Мешканці зі Сходу мають більш позитивний погляд ніж — ці зі Заходу на фінансові наслідки злуки.

* громадяни зі Сходу находять в праці більше задоволення ніж зі Заходу.

* Більше половини працівників зі Сходу журиться за майбутність свого затруднення — 92 відсотки вважають безробіття найбільшою проблемою.

* Німці зі Сходу сприймають цей факт, що вони не стали рівними партнерами в процесі злуки — 82 відсотки вважають, що їх трактують, як другорядних громадян.

Щоб перевести приватизацію східньо-німецьких підприємств, уряд Німеччини встановив відповідну комісію, яка працює в цьому напрямі від 1-го липня 1990 року. Її бюджет на цей рік становить 23 більйони долярів. Ця комісія переводить в приватну власність від 15 до 20 фірм денно. При кінці серпня 1991 року близько 3,500 східньо-німецьких фірм відійшло до приватних власників. Протягом наступного року плянують продати ще 2,000 державних підприємств. Дальшим завданням цієї аґенції є перевести у приватну власність ще нових 7,000 підприємств. Правдоподібно 1,500 підприємств буде закрито.

На південь від Берліну ще перебувають 300,000 совєтських вояків, які мають повернутися додому до 1994 року. Ця околиця найбільше занечищена мільйонами ґальонів оливи і іншими хемікалями, амуніцією, частинами танків і машин, які закопали совєтські війська. Таких місць в східній Німеччині нараховують на 1,028. Уряд призначив 42,5 мільйонів долярів, щоб оцінити розмір цього занечищення і вимагає, щоб совєтський уряд заплатив відшкодування. Договір між Німеччиною і СССР каже, що відшкодування за шкоду спричинену совєтськими військами буде відтягнено від вартости майна, яке совєтські війська залишають в Німеччині. Це майно мало б становити біля шість більйонів долярів. Німці вважають, одначе, що кошти очищення екології досягатимуть більше ніж вартість залишеного майна.

Не зважаючи на всі турботи спричинені злукою, якими журиться тепер уряд Німеччини, існує надія, що в 1992 році настане покращання з економічним ростом, який досягне 10 відсотків річно.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

НАЗВА ВОЛИНСЬКОЇ РІЧКИ НЕ ,,ІРВА", А ,,ІКВА"

У своєму дописі в ,,Свободі" (22-го жовтня ц.р.) п. з. ,,Кременецька дитяча капеля бандуристів", автор Микола Чорний-Досінчук розказує народний переказ про крем'янецького князя, який мав вродливу доньку Ірву. Вона покінчила самогубством, щоб не дістатися в руки напасників-дулібів. З її сліз постала річка, яку народ назвав іменем княжни ,,Ірви".

Тут трапився або друкарсько-коректорський недогляд, або неточність розповіді автора. Бо назва річки є Іква, а не Ірва. Отже і княжна повинна б називатись Іква, а не Ірва, або ж назва річки не походить від імени княжни.

Згадуючи про замок королеви Бони, дружини польського короля Зиґмунта, автор мів був теж згадати, що цю сильно укріплену твердиню здобув під час визвольних воєн Богдана Хмельницького козацький полковник славетний Максим Кривоніс.

Також назва цієї перлини волинських міст є Крем'янець, а не зросійщена Кременець, подібно, як Ровне, замість Рівне. Словник Голоскевича неправильно подає Кременець, але інші словники — І. Огієнка, В. Сімовича, О. Панейка, О. Ізюмова, І. Зілинського, які вийшли спільно опрацьовані Я. Рудницьким і К. Церкевичем (Ню Йорк-Монтреаль 1979) подають тільки українську назву Крем'янець.

Володимир Барагура,
Вудгейвен, Н. Й.

ПРАВИЛЬНИЙ ЗАКЛИК

Треба подякувати Р. Кухареві за апель до мовців України, щоби негайно повертали на батьківщину, яка вимагає їхньої помочі в так важкому часі проти ворожих затій московсько-совєтського імперіялізму проти її незалежности. Ті всі мовці, учені, черкаські козаки, бандуристи потрібні там на фронті за всенародне підтвердження акту незалежности. Бо як проґавимо референдум, то пропаде Україна на все. Спонсори повинні абсолютно відіслати їх на батьківщину, бо там колосальний брак на поміч, а часописи повинні перестати оголошувати їхні поради, танці чи концерти — на той час до 1-го грудня. Діяспора висилає свою молодь на поміч Україні, а її сини та дочки шукають тут помочі для себе. Так не повинно бути.

Мґр Володимир Дибайло
Норт Плейнфілд, Н. Дж.

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДИТИНУ.

Святослав Гординський

ПОЇЗДКА В УКРАЇНУ

VI.

Після знищення сталінським режимом сотень творів українського мистецтва в 1952 році головний будинок музею заповнено творами пропаґандивного соцреалізму, які тепер перенесено на склад до маґазинів ззаду музею. На перший плян висунено твори іконографії, музей якої має до 4,000 із загальної збірки сакрального мистецтва, що сягає до трьох десятків тисяч експонатів. Виставити бодай найважливіші твори іконографії немає просто місця. Була надія, що після усунення статуї Леніна перед оперним театром буде відданий музеєві й недалекий музей його імени. Це, коли пишуться ці рядки, вже й сталося. Будинок того музею це колишній, ще з австрійських часів, будинок Міського промислового музею, де за польських часів були виставові кімнати Польського союзу пластичних мистців. Польська управа міста довго опиралася вилучити назву ,,польський", через що українські мистці участи там не брали. Але коли на українських виставках появилися твори французьких та італійських майстрів, самі польські і жидівські мистці вимогли, щоб управа міста вилучила з назви союзу слово ,,польський", що вможливило нам брати участь у прегарних залях того музею. Тепер там Національний музей матиме змогу виставити до 300 ікон, а також перенести туди реставраційні майстерні із забудовань вірменського собору з XIV ст. і віддати їх вірменам, яких у Львові є до 2,000.

Покищо в тісних і темних закамарках вірменського комплексу іде тепер інтенсивна робота над відчищенням і триваленням ікон не раз більш як 600 — 700 літньої давности. Видаючи свою тримовну історію української ікони, я весь час вичував, що там десь у глибині віків серед маси усякого напівзнищеного часом іконографічного матеріялу знайдуться якісь твори, які дадуть змогу посунути нашу іконографію на одне-два сторіччя взад. І ось у реставраційних майстернях я побачив низку відчищених, не раз монументальних творів, повних досконалих форм і цілих симфоній барв. Чільною знахідкою є велика ікона Богоматері з Ісусом з Дорогобужа на Волині, над відчищенням якої з пізнішого перемальовання музей працював майже п'ять років. З якої доби? Виглядає з XIII ст., а може й старша. Візантика? І так і ні, в стилі є певні елементи, які можна б назвати романськими. Імпортована? Ледве, скоріше всього створена на місці майстром, який багато знав.

Для мене такі твори були сподіваною несподіванкою. На Конґресі 1000-ліття Хрищення Києва в Мюнхені 1988 року я мав доповідь про ікони, де відому Луцьку Богоматір (тепер у Київському музеї) я назвав твором галицького ченця-мистця Петра Ратенського і датував ікону кінцем XIII століття. Звідки така певність? У Третяковській ґалерії в Москві є невеличка ікона, яку називають ,,Петровською". Вона має стилістичні риси і вираз обличчя той сам, що й ікона луцька, отож вона твір ученого ченця з Рати на північ від Львова, який 1305 року став ,,митрополитом всея Руси". Іконку купив Рябушінський у Твері, але російські мистецтвознавці не знають куди її притулити. Тим часом тверська ікона явно галицької школи. А звідки вона могла узятися в Твері? Просто, тікаючи від татар у Києві, Ратенський жив там упродовж 7 років. Це ще повинні ствердити ті, що мають ближчий доступ до обидвох ікон, а ствердивши це ми матимемо фактично перші автентичні його твори, бо йому приписують не одне.

Реставраторам Національного музею у Львові, які працюють під керівництвом М. Отковича і П. Петрошака та цілого штабу досвідчених спеціялістів, постійно брак наосновніших приладів для ведення їх відповідальної праці науковими методами. Сюди входять такі речі як мікроскопи, фотокамери, лямпи, фарби, пензлі, вернікси, розсувані підрамки тощо. Я мав про ці справи серйозні розмови з директором музею Андрієм Новаківським і від нього дізнався, що, наприклад, Третяковська ґалерія в Москві всі потрібні апарати й матеріяли замовляє собі прямо в Швайцарії, а уряд платить за все валютою. Але Україна тої валюти не дістане, хіба одробини. Отут могла б тепер допомогти діяспора. Але, повернувшись до Америки, я зорієнтувався яка це складна справа. Річ у тому, що продуковані в Европі чи Японії фарби й апарати в ЗСА мають збільшені ціни через високе мито, тож треба купувати їх у місці продукції. Всі ці справи годі було залагодити спішно, покищо тільки я сам закупив пачку дорогих пензлів і передав до Львова.

Перед моїми очима стоїть досконало намальована постать Дорогобузької Богоматері, мистецький рівень якої такий, якби в нововідкритому творі Леонарда. Але творів того майстра є багато, а ця ікона — унікальна. Могла б бути окрасою кожного великого музею світової міри. Її вартість? Мільйони!

У неділю, 23-го червня, директор Львівського Інституту Прикладного і Декоративного Мистецтва скульптор Емануїл Мисько запросив мене на врочисту роздачу дипломів студентам, які закінчили навчання. Прегарний шістьповерховий будинок на львівській Погулянці з великими виставковими залями, обіч десятьповерхова будова — студентський гуртожиток. В Інституті викладає широке гроно професорів і мистців, спеціялістів різних мистецьких ділянок. Існує вісім катедр — проєктування інтер'єру, меблів, мистецької кераміки, скла, текстилю, моделювання костюмів, монументально-декоративного мистецтва й архітектурно-декоративної пластики. Була ще катедра марксо-ленінізму, яка мала, так би сказати, поліційний нагляд над професорами і студентами, нині вже нікому не потрібна. Загальне враження від студентських робіт, якими обвішані стіни Інституту — сучасне, модерне, а водночас на базі українських традицій. Наприклад, на виставці прегарні вироби у змодернізованому гуцульському стилі: жіночі чобітки, торби, каптани, коралеві й металеві прикраси тощо, — оглядаючи їх, я відразу сказав, що крамниці з такими виробами у великих містах Европи й Америки мали б великий успіх і приносили б таку потрібну валюту. Але (покищо) це тільки мрія. Немає для цього потрібних матеріялів, мені казали, що, наприклад, у фабриці мотоциклів кілька тисяч готових машин годі випустити, бо нема шкіри на сидження (на пластикових ховзько сидіти!), все забирає для себе ,,армія"...

Продовження буде.

Концепція...

(Закінчення зі стор. 2)

на рада — найвищий орган управління, яка обирається на демократичних засадах, з участю учнівської, батьківської, суспільно-політичної громадськости та представників місцевих Рад народних депутатів на конференції шкільного колективу. Дирекція школи — здійснює поточну діяльність школи, несе відповідальність перед Радою школи, місцевими Радами і періодично звітує перед ними. Педагогічних працівників об'єднує „Методична рада", яка обговорює і здійснює вибір різноманітних варіянтів змісту освіти, форм, методів навчально-виховного процесу тощо. Нагляд над виконанням вимог Концепції та Закону про освіту ведуть Базові місцеві Ради народних депутатів у галузі освіти; до них належить також і матеріяльно-технічна допомога школі.

Для здійснення державної політики в галузі освіти, науки, професійної підготови кадрів, розробці навчальних посібників, організації наукових досліджень і т.п. — утворюються такі державні органи: Центральні органи державного управління України, — Державна інспекція, — Місцеві органи державного управління (обласні, районні).

Хоч Концепція не визначає якогось ідеалу виховання, то проте між рядками можна вичитати, що продуктом тих усіх виховних засобів, наближеним до ідеалу, повинна бути освічена, всесторонньо вихована, вірна і Україні віддана молодь, повноцінні громадяни, гідні наслідники Святослава Хороброго, що „не осоромлять Руської Землі", виконавці Тарасового заповіту, неструджені Франкові „Каменярі", співпрацівники сучасного Відродження.

Джерелом для виплекання такого ідеалу є культурна спадщина українського народу, що лягла в основу Концепції української національної школи. Непроминаючі цінноші української культури, витворені напротязі віків українським народом, це першорядні чинники виховання характерів, безнастанне джерело черпання духової поживи для розвитку і закріплення психічно-інтелектуальних, релігійно-моральних, суспільних, національно-державницьких прикмет. Це заразом є тим безцінним цементом, що спаює молодь в одну свідому громаду, будує в душах молоді спільний фундамент почувань, думок, і змагань, дозволить краще пізнати і розуміти один одного, краще співдіяти якраз тепер, коли цього вимагає добро українського народу, добро держави.

ШОТЛЯНДЕЦЬ НІЛ МекДімар, який вже 35 літ живе в таїляндському місті Сонгкхла, засвоїв багато звичаїв від місцевих жителів. Наприклад, він чистить зуби не щіткою, а пальцем, і не пастою, а порошком з висушеного часнику. Цей спосіб, запевняє МекДімар, є найбільш ефективний.

Міжокружна конференція СУА в Баффало

Сидять (зліва): Марія Крамарчук, Лідія Гладка, Ольга Ісаєвич, Ірина Руснак, Іванна Шкарупа. Стоять — організатори конференції та її учасниці.

В неділю, 29-го вересня, в приміщеннях Льорд Емгерст Мотор Інн в Баффало, Н. Й., відбулися культурно-освітня і музейно-мистецька конференція Округів Північний Ню Йорк і Огайо.

В конферанційній залі на фронтовій стіні були розвішані емблема СУА, тризуб і напис „Округи Північний Ню Йорк і Огайо". Квіти і вишите накриття на столі доповняли декорацію. Протилежну стіну прикрашували твори молодої мисткині-студентки Лілі Мандзик. На столах були розложені періодичні видання України, книжки та катологи Українського Музею з Ню Йорку.

Участь в конференції взяли членки Відділів: 46-го, 47-го, 49-го, 97-го і 120-го, Округа Північний Ню Йорк, і 8-го, 12-го, 33-го і 116-го, Округа Огайо. Присутніх було 43 особи і двоє гостей.

Заступниця голови Окружної Управи Північний Н. Й. На Баффало Ірина Дорощак відкрила Конференцію. Молитвою і відспіванням гимну СУА розпочато програму.

За президіяльним столом місце заняли Марія Крамарчук, голова Округи північного Ню Йорку, Лідія Гладка, заступниця голови СУА у справах культури, Ольга Ісаєвич, виконавчий директор Фонду в Україні, Львів, Іванна Шкарупа, голова Округи Огайо.

Голова Окружної Управи Північний Н. Й. Марія Крамарчук подякувала Відділам 49-му і 97-му як господарям зустрічі, зокрема Ірині Дорощак, своїй заступниці на Баффало, і Олі Лавні, Музейній референтці Округи, за співпрацю і за всі старання, пов'язані з улаштуванням конференції. Привітала голову Округи Огайо Іванну Шкарупу, членок, гостей, Ірину Руснак, музейну референтку Головної Управи, Лідію Гладку, заступницю голови СУА. Представила Ольгу Ісаєвич, гостю зі Львова.

Словами: „5 тижнів тому, неочікувана блискавка радости пройняла наші серця. В Києві проголошено незалежність України" подала до відома історичну подію, так довго очікувану цілим українським народом. Підкреслила, що обов'язком кожної українки є словом і ділом солідаризуватися із стремлінням нашого народу до державної незалежности. Праця в кожній ділянці — це цеглина в розбудові самостійної України.

Дальший провід культурно-освітної конференції перебрала Лідія Гладка. Приступила до провірки минулої діяльности СУА і СФУЖО та заплянування праці, беручи під увагу найновіші події.

СУА, як і ціла діяспора, має дотепер великі досягнення. Має молодих, професійних людей, які здатні займати високі становища, говорити в справах України. Треба тільки вміти цей потенціял використати. Дотеперішня допомога Україні була харитативного характеру. Сьогодні ми говоримо про творення української держави і вся наша поміч мусить бути підпорядкована цьому. СУА устаткував в дитячому шпиталі у Львові 1 кімнату інтенсивного лікування.

Світова Федерація Українських Жіночих Організацій координувала діяльність складових жіночих організацій.

Л. Гладка як референтка зовнішніх зв'язків СФУЖО розповіла про довгі літа праці з різними комісіями Неурядових Організацій при ООН. Остаточно в січні цього року СФУЖО здобуло членство в департаменті Публічної Інформації ООН. Тепер Л. Гладка разом з молодою Мартою Ратич є делеґатками до ООН. Маючи вже офіційний статус, могли заступати справи України. В серпні, на конференції Стейт—департаменту, виступали в справі Чорнобиля і добилися того, що частина фондів, призначених до Москви, була приділена на Україну. Протест у справі побудови інституту бадань в Мінську був даремний.

СФУЖО — це єдина українська організація, що має статус. Це результат праці зорганізованого жіноцтва. Доповідь закінчила заявою, що наспів час опрацювання конкретного пляну праці і способу допомоги зруйнованій Батьківщині.

Слідуючою точкою программи був виступ Ольги Ісаєвич, виконавчого директора Фонду на Україну, Львів.

Спонтанними оплесками винагороджено гостю зі Львова за привіт: „Я сьогодні репрезентую вільну Україну. Я є вибранцем долі. Я маю щастя працювати, вкладати свої сили для відродження, відбудови України."

І почалася розповідь про жорстоку систему комуністичного панування, про винищування народу і всіх галузей науки. Щоб Україна могла заняти місце в ряді сучасних держав, мусить мати науковців, а з тим є зв'язана потреба наукових книжок. Американська доброчинна Фундація „Сейбр" і пов'язаний з нею Українсько-Американський Фонд „Сейбр"-Світло" доставляють книжки на Україну. Нема грошей на покриття пересилки. Кожний транспорт коштує 5 тисяч дол. Вже одержано 3 транспорти і роздано 15 тисяч книжок. Вислано книжки навіть до Іркутська, де живуть засланці. Є велика потреба англомовних книжок, підручників різних спеціяльностей. Нема Енциклопедії Брітаніки, як також Енциклопедії Українознавства. З українських книжок треба посилати реґіональні збірники, наукові видання, найкращі з мемуарів. Пакування книжок і формування вантажів займаються членки СУА в Коннектикат. Голова СУА Марія Савчак брала участь в нараді програми „Книги для України". Україна є у великій фінансовій кризі, там надіються, що поміч прийде і від українців діяспори. Попередньо допомога йшла в приватні руки. Сьогодні праця мусить бути пов'язана з конкретними інституціями в Україні. СУА акцептував співпрацю із Сейбр-Світлом" і буде допомагати тим програмам. Радісною вісткою, що панство Роман і Аня Чорнобиль зложили даток в сумі 5 тисяч дол. на потреби фонду, закінчила доповідь.

О. Ісаєвич на питання давала докладні інформації. Доповнила, що періодичні видання можна висилати, заплативши передплату в редакції. Письменниця і поетеса Леся Щур прислала дитячі видання, які скоро розхоплено. Зруйнована церква потребує священиків, богословських підручників, іконописців. У Львові почав виходити квартальник „Ікона" — теологічний журнал.

Лідія Гладка в кінцевому слові пригадала Відділам про принумерату журналу „Українка в Світі", і про нав'язування контакту з українськими студентами. Подякувала членкам за участь і пригадкою, щоб Відділи розпочали інформаційну працю в громадах для здобуття фондів на висилку книжок, закрила культурно-освітну конференцію. По перерві на полуденок відбулася музейно-мистецька конференція, яку розпочала Ольга Лавні, музейно-мистецька референтка Окружної Управи Північний Н. Й., і передала провід Ірині Руснак, музейно-мистецькій референтці СУА.

Ірина Руснак привітала присутніх. Звернула увагу на зберігання наших культурних надбань. Подала програму і представила членів панелю: „Значіння усної історії" — мґр Ірина Кашубинська, Округа Огайо; „Конечність розбудови Українського Музею в Ню Йорку для збереження української спадщини" — Марія Крамарчук, Округа північного Ню Йорку; „Використання дотацій американських урядів для нашої праці" — Дарія Городиська, Округа Огайо.

Усна історія — це відомості, передавані усно. Були передавані також піснею або віршем. В Україні передавали усно родоводи, розказували особисті переживання, історію даної місцевости. Сьогодні ми маємо звукозаписувачі і фільми, які є помічні в задержанні усної історії. Жіноцтво повинно збирати записи переживань з Другої світової війни, описи мандрівки і поселення в новій країні. Ті матеріяли треба зберігати. Вони можуть бути використані молодим поколінням, яке схоче досліджувати нашу минувшину.

Віддзеркалюванням культури народів світу є їхні музеї. Знищені наїздниками культурні пам'ятки України заховала українська жінка і привезла їх на землю Вашінґтона. Зорганізовані жінки в СУА створили перший Український Музей в Америці. В 1976 році СУА передала цей музей українській громаді, але й далі його підтримує членськими вкладками, пожертвами, збірками. Праця музею — це освітні програми, покази виконування українського народного мистецтва, постійні та пересувні виставки. Діяльність музею підтримують фінансово федеральні, стейтові і міські уряди. Довголітній голова УМ св. п. д-р Богдан Цимбалістий, працюючи з великою любов'ю і посвятою, дуже підніс престиж музею. З напливом експонатів виринула пекуча потреба більшого приміщення. Створено Комітет, який працює над зреалізуванням плянів розбудови музею. Помічними у збиранні фондів, збільшені членства та поширення інформацій про музей є Громадські Комітети. Досі є їх три: Рочестер, Коннектикат і Ню Джерзі.

Грошеві потреби в наших організаціях і все великі. Дістаємо гроші від членок або збірками обтяжуємо громадянство. СУА і Відділи звільнені від державного податку, можуть користати з різних дотацій. Є це фонди від приватних організацій, від стейтових і федеральних аґенцій, як Мистецька Рада, стейтові програми для гуманітарних наук. Приватні фундації є часто при приватних підприємствах або банках. В бібліотеках можна дістати книгу інформацій про приватні фундації. Завданням „Мистецької Ради" є зберігати існуючі мистецькі надбання, запізнати громадян, що є мистцями, випрацьовувати програми для підвищення цінности мистецтва. Стейтові програми беруть під увагу потреби даного стейту.

Програма нашого проєкту мусить бути докладно запляновано, аплікація солідно виповнена, сума про яку йдеться, точно визначена. Відділи можуть користати з програм: навчання традиційного мистецтва у майстра, традиційні і етнічні мистецькі програми, міжнаціональне і міжкультурне взаєморозуміння.

Висота допомоги базується на якости програми, а бюджет має покривати винагороду майстра, матеріял і видатки учня. Огайо одержало дотацію в сумі двох тисяч дол. за програми: обрядове печиво і вишивання низинкою.

В дискусії, під проводом Ольги Лавні, були порушені справи запису і зберігання усної історії, розбудова престижевого приміщення для УМ, здобуття дотацій для праці у Відділах. В заключному слові Ірина Руснак звернула увагу на потребу дальшої помочі УМ. Ми мусимо працювати над збереженням культурної спадщини і впорядковано її передати молодому поколінню.

Відспіванням „Боже великий, єдиний" і національним гимном закінчено міжокружну конференцію.

І повертали союзянки домів радісно зворушені, що можуть сказати за поетом О. Олесем: „Криком щастя і змагання Україна кличе нас!"

Ярослава Борачок

Замість квітів на свіжу могилу
бл. п. Марусі Сулик
на ФОНД ДОПОМОГИ УКРАЇНІ
240 дол. складають
Богдан й Мирослав БУРБЕЛИ

В КУВАЙТІ ЦИМИ ДНЯМИ відбулася урочиста церемонія з приводу загашення останньої палаючої нафтової свердловини з тих 650, що їх підпалили іракці під час відступу з Кувайту.

У ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ
мого ЧОЛОВІКА

бл. п. інж.
ВАСИЛЯ ЯРІША

відслужиться

ЗАУПОКІЙНА СВЯТА ЛІТУРГІЯ
з ПАНАХИДОЮ

23-го листопада 1991 р. о год. 9-ій вранці
в церкві св. о. Миколая, Торонто, Канада

Після відправи буде полуденок в ресторані Ukrainian Caravan.

До участи у відправах і полуденку всіх колишніх студентів Берлінського університету і членів Товариства Українських Інженерів запрошує

дружина ІРЕНА ЯРІШ

Святі Літургії відбудуться в Україні:
У Львові — катедра св. Юра
в Житомирі
в Судовій Вишні і
в родинному селі покійного — Новосілках

З глибоким жалем повідомляємо родину і знайомих, що в четвер, 7-го листопада 1991 р. відійшла у вічність
наша найдорожча
СЕСТРА І ТЕТА

бл. п.
ЛЮБОВ ЄДНАКА

колишня учителька на рідних землях та довголітня бухальтерка у фірмі Metro Golden Meyers.

ПАНАХИДА — у вівторок, 12-го листопада 1991 р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Литвин і Литвин, Юніон, Н. Дж.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ в середу, 13-го листопада о год. 9-ій ранку в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., а опісля на цвинтар Gate of Heaven, East Hanover, N.J.

Горем прибиті:

сестра — ІРЕНА ДЗЕДЗИК з мужем АНДРІЄМ
сестрінки —
БОГДАННА ХУДЬО з мужем д-р БОГДАНОМ і дітьми МІРЯМ і РОМОЮ
ЗВЕНИСЛАВА ҐОЙ
сестрінок — д-р РОМАН ҐОЙ
та ближча і дальша родина в Україні, Польщі, Канаді й Австралії

Ділимося сумною вісткою, що відійшла у вічність 21-го липня 1991 р. в Коломиї, Україна, на 75-му році життя
наша найдорожча
БРАТОВА І ТЕТА

бл. п.
Ірина з Грабовенських Сельська

дружина бл. п. інж. Романа Сельського, розстріляного німецьким ґестапом разом із 52-ма членами ОУН в полі між Чортковом та Ягольницею.

ПОХОРОНИ бл. п. Ірини відбулися при численній участі друзів та громадянства в Коломиї 23-го липня 1991 р.

Шваґрова — МАРІЯ ҐЕНИК-БЕРЕЗОВСЬКА з мужем СТЕПАНОМ та родиною Торонто, Канада
Братанич — ВОЛОДИМИР СЕЛЬСЬКИЙ з родиною; Івано-Франківськ, Україна
Родина —
БОГДАН І ІГОР ШИПАЙЛИ з родинами; Івано-Франківськ
ОЛЕКСАНДРА з ШИПАЙЛІВ-ТАРНАВСЬКА
РОМАН ҐЕНИК-БЕРЕЗОВСЬКИЙ з родинами; Торонто, Канада
ЄВГЕН ШИПАЙЛО з родиною; Рутерфорд, ЗСА

У глибокому смутку ділимося вісткою з родиною, приятелями і українською громадою, що 3-го жовтня 1991 р. в Міннеаполісі, Мінн. по тяжкій недузі з волі Всевишнього відійшов у вічність
наш найдорожчий і незабутній
МУЖ, БАТЬКО, ДІДО І ТЕСТЬ

бл. п.
ВАСИЛЬ КРАМАРЧУК

визначний торговельний підприємець і щирий український патріот.

Покійний народився 25-го травня 1911 р. в Підгайцях, Україна.

ПОХОРОН відбувся 7-го жовтня 1991 р. з української католицької церкви св. Константина в Міннеаполісі, Мінн. на цвинтар св. Марії в тому ж місті.

Горем прибиті:

дружина — АННА
син — РОМАН
син — ОРЕСТ з дружиною КЕРРІ
внуки — НІКОЛАС, КЕТРІН і ЕНДРУ
та ближча і дальша родина в Америці, Канаді та Україні

Поклін мові

Товариство Української Мови ім. Тараса Шевченка в Чикаґо засноване в березні 1990 року при Товаристві Сприяння Рухові в Україні.

За короткий час свого існування товариство нав'язало контакти із 17-ма осередками товариств української мови в різних містах України і вислало до сьогодні понад 4,500 книжок, підручників, журналів.

Крім того товариство організує зустрічі українських науковців в американських коледжах, влаштувало кілька літературних вечорів, конференцію для молоді, видало наліпку й жетон „Для дітей Чорнобиля".

Голова й душа нашого товариства проф. Віра Боднарук із своїм чоловіком д-ром Богданом ІБоднаруком двічі відвідали Україну щоб нав'язати нові контакти і скріпити вже зроблені з осередками ТУМ. Їхні зустрічі в Україні ще раз підтвердили яку велику вагу в національному відродженні має українська книжка, журнал, підручник. Тому, щоб уможливити дальші закупи підручників і висилку їх в Україну, Товариство Української Мови в Чикаґо організує добродійний вечір „Поклін мові" 23-го листопада 1991 року в 6-ій год. вечора в Культурному Осередку.

Управа Товариства Української Мови в Чикаґо закликає українську громаду вписуватися в почесне членство вибраного собі осередку Товариства Української Мови в Україні.

Товариства існують в таких містах: Київ, Полтава, Харків, Донецьке, Запоріжжя, Одеса, Суми, Кривий Ріг, Кіровоград, Херсон, Свердловськ, Черкаси, Дніпропетровське, Чернігів, Львів, Івано-Франківське, Чернівці. Членство — 10 дол. річно. Слід подати ім'я, прізвище та адресу. Чек виписувати на: Ukrainian Language Society-Chicago, 425 Ridge Ave., Clarendon Hills, Ill., 60514.

Галина Грушецька

ДО ЗСА З ОФІЦІЙНОЮ візитою прибув у п'ятницю, 8-го листопада, Патріярх Московський і всієї Руси Алєксій II. Патріярха супроводжують член Священного Синоду, голова відділу зовнішніх церковних відносин Московського патріярхату, Митрополит Смоленський і Калінінградський Кирило, Єпископ Істринський Арсеній. Алєксій відправить Божественні Літургії з представником православної церкви в Америці митрополитом Феодосієм, відвідає православні богословські школи, монастирі і храми. Як сказано у повідомленні відділу зовнішніх церковних відносин Московського патріярхату, Патріярх Московський і всієї Руси зустрінеться з Архиєпископом Яковосом (Константинопольський патріярх), „з архиєреями, клиром і паствою всіх православних юрисдикцій у ЗСА, ієрархами Римо-Католицької Церкви, з керівництвом Єпископальної Церкви і Крайової ради церков Христа у ЗСА".

В СЕРЕДУ, 6-ГО ЛИСТОПАДА, Німеччина закликала країни Европейської спільноти застосувати гострі економічні і політичні санкції проти Сербії, оскільки федеральні власті Юґославії відкинули плян мирного врегулювання ситуації в країні, запропонований спільнотою. Міністер закордонних справ Ганс-Дітріх Ґеншер заявив, що ЕС припинить постачати в Сербію нафту, вугілля і сталь, заморозить закордонні активи юґославського Центрального банку. Уряд Німеччини готується до офіційного визнання незалежности Словенії і Хорватії.

ВНОЧІ З 6-ГО НА 7-ГО ЛИСТОПАДА в Середземному морі зіштовхнулися два італійські воєнні кораблі — есмінець „Ардіто" і підводний човен „Да Вінчі". Причиною зіткнення була буря. Кораблі змогли своїм ходом дійти до Тульонського порту.

З'ясовують...

(Закінчення зі стор. 1)

їни щодо Росії є пріоритетною, була і буде пріоритетною, бо від того, як будуватимуться наші відносини в різних галузях, залежатиме балянс не лише на території колишнього СССР, але й балянс політичний в Европі та в усьому світі".

Щодо зовнішніх боргів, то Єльцин повідомив, що Україна запропонувала обговорити це в Києві, але вирішено відкласти переговори оскільки 14-го листопада це питання розгляне Державна рада СССР. Єльцин сказав, що Росія окрім своїх боргів виплачуватиме борги тих чотирьох республік, які відмовилися взагалі виплачувати ті борги, тобто Литви, Латвії, Естонії та Грузії. Кравчук у свою чергу підтвердив, що Україна погодилася бути правоприємником угод колишнього СССР і виплатить свою частину зовнішніх боргів.

На запитання які функції залишаться за центральною владою, Л. Кравчук відповів, що центральна влада нині розпадається. Зокрема, згідно з останнім рішенням Державної ради СССР, 80 центральних міністерств найближчими днями будуть зліквідовані. Створюються нові координуючі органи, які вирішуватимуть загальні проблеми усіх суверенних держав, що увійшли до економічного співголовства. Деякі галузі будуть централізовані. Наприклад, Єльцин повідомив, що Росія передала всі повноваження центральному міністерству оборони, міністерству шляхів сполучення і міністерству енергетики, в тому числі атомної і атомного нагляду. Саме ці центральні міністерства залишаються неліквідованими. Але й вони, за висловом Л. Кравчука, будуть створені усіма суверенними республіками.